

Dr. Josip Ciril Oblak: ŠE O „PODUŠEVLJENJU“ PLANINSTVA

Veseli me, da se je oglasil na poziv uredništva z ozirom na moj članek, ki je bil provociran od druge strani, eden izmed mlajše generacije naših planincev ter pokazal s tem, da se pečajo tudi v teh vrstah z resnimi vprašanji, in je na ta način posredno postavil na laž one klevetnike, ki hočejo trditi, da so naši mladi planinci (prosim, tudi jaz se štejem še med mlade!) samo navadni »športlerski švadronerji« in — renomisti...

G. M. Kajzelj se je jako hitro odzval in zelo na kratko odpravil poglavje, ki potrebuje temeljitega poglobljenja, čeprav je fundament, na katerem sloni, da se tako izrazim, jako enostaven in prav nič kompliciran, a so konsekvence, ki se podajajo same po sebi, take, da bi se o njih dale pisati — knjige. Ne dá pa se izčrpati to poglavje na koščku papirja niti od mene niti od g. K. Predvsem pa je treba zidati na pravilno podlago. Je to filozofski problem, s katerim se razvijajoči se človeški duh nehote bavi navadno šele v umirjeni dobi — seveda pri dani duševni dispoziciji.

Rešiti vprašanje, kaj je šport in ga postaviti v antitezo z umetnostjo na tak način, kakor skuša g. K., se pač ne da. Zlasti tudi ni treba, da človeka zapusti pri tem logika. Z neko precejšnjo apodiktično gesto reši g. K. pojem športa, proglašajoč ga kot vežbanje in krepljenje telesa in duha v prosti naravi. Potem postavi to svoje pojmovanje v antitezo z mojim »gledanjem na planinstvo raz stališče umetniškega doživetja« in pravi, da se ne strinja s tem, da šele človeška fantazija poduševi materijo, ki jo predstavlja takozvana priroda. Ker odgovarja planinstvo točno oni njegovim oznaki, je kratkoma — šport, zlasti češ, saj to priznavajo tudi — drugi narodi. Mimogrede pripominjam, da dnevna žurnalistika, ki včasih ne ve, kako bi opredelila ta pojem, zame še ni noben — narod, najmanj pa — argument. Vem pa, da se razni razboriti duhovi kakor Kugy i. dr., z vsem elanom svojega prožnega duha in peresa protivijo proti oznaki planinstva kot šport. In imajo čisto prav. Kajti šport bodisi v ožjem bodisi v širšem pomenu besede še davno ne izpolnjuje pojma planinstva, čigar temelj je vse širši in globokejši kakor omejeni šport. Šport je namerna vežba telesa in pod gotovimi pogoji tudi duha.

Športov imamo razne vrste, ki nimajo s prostim gibanjem v prirodi nobene zveze in je z njimi vedno združeno tudi neko vežbanje duha, dà, celo rekorderstvo, ki je z različnimi formami športa izrodek današnjega časa, a se bo ravno tako preživel kakor vsaka narejena in forsirana stvar.

Vsa drugačna je stvar s planinstvom, ki ima svoj izvor v prirodi sami, katere del je človek sam. To sem poudarjal ob različnih prilikah v različnih verzijah in ko govori g. K. o pramateri prirodi, iz katere je človek izšel, to samo ponavlja. Od le-te mu je dan dar gledanja, ki je čisto neodvisno od gibanja in vežbe. G. K. hoče polemizirati z menoj, češ, da reklamiram to »gledanje« samo za gotovo vrsto ljudi in je napravim za neko domeno, a sam hoče v isti sapi ukleniti planinstvo v ozek pojem enostranskega športa. So res ljudje, ki gojijo le hojo in plezanje po planinah kot resnični šport, a to niso reprezentanti onega gledanja na prirodo, kateremu dajem prav jaz najširšo, univerzalno podlago, odrekajoč mu vsako duhovno zvezo s športom. V isti sapi, ko trdi, da se ne strinja z mojo tezo (da človek s svojim gledanjem, s svojo fantazijo poduševi prirodo, ki bi bila brez tega zgolj materija), pa zapiše: »Priroda sama nam nudi toliko lepote, da je človeška fantazija niti ne dosega, in tvori sama estetično harmonično enoto.« S tem pa potrdi le mojo tezo. Pojem estetične in harmonične enote ustvari prav šele dar gledanja, ki pa ni pri vsakem človeku, dà, celo ne pri vsaki starosti enako razvit. Nikogar ne izključujem od tega gledanja, ki je bilo dano, ko je zagledal luč sveta prvi človek. Ko je pričel čustvovati in gledati na prirodo okoli sebe, katere del je sam, je bil tudi rojen prvi — če hočete — planinec, ki je samo novodobna beseda za to, kar obstoja od vekomaj. Že gledanje samo budi fantazijo in vse, kar vidimo, je res le videz. Barve, konsistenca materije, prostor, čas — je le subjektiven občutek opazujočega. Brezmejnost časa in prostora, ki je in ni, a je, rekel bi, najbližji »gledajočemu« duhu — je fantom, ki obstoja le v fantaziji človeškega duha. In — »harmonija« v prirodi? Tudi ta pojem je rodila le naša fantazija. In ko se ti kaže v brezmejnosti časa in prostora ves svet, sredi katerega stojiš, le neskončno majhen drobec — prah, ti kot neskončna ničevost — ali se ne poraja tisti trenutek v človeški duši, ki v svoji omejenosti išče telesnosti, trdnih tal in ograničenosti — nemara ravno nasprotna predstava: neka »disharmonija«? In vendar je priroda tudi v tem videzu — lepa za onega, ki — »zna gledati«. In kaj je to gledanje drugega nego ono doživetje, ki »obda prirodo s čarom fantazije«. Le v njej živi pojem o »veličastju« in »harmoniji«.

Naše »čustvovanje« je tako bogato in mnogostransko, pravi g. K., da ob motrenju prirode ne rabimo še »subjektivnih dodatkov fantazije«. Kaj je čustvovanje brez fantazije in fantazija brez čustvovanja

in kje je meja med njima, tega g. K. ne pove. Ali čustvovanje mar ni — subjektivno? Ko zapiše ono o prelivanju barv v snežnih višavah, ki je ravnoliko nedosežno kakor isto v gozdu v najnižjih nižinah ali na obali morja, ko govori o veličastju estetične harmonične enote — pride do istega zaključka in po malem logičnem skoku sijajno potrdi le mojo tezo.

Le-tega, pravi g. K., nam ne more ustvariti nobena fantazija. No, fantazija sploh ne more ničesar ustvariti v prirodi. Slikar nam jo more le predočiti. Ko nam hoče g. K. pokazati bistvo umetnosti in govori o raznih sredstvih, prekrojevanju prejete slike, je zašel pač predaleč na polje, ki ga obvlada Ratzel v svoji znameniti knjigi o »Slikanju prirode« in ki mu g. K. s svojimi medlimi izvajanja ni kos. To je že konkretna forma doživetja. Pa je mnogo pesniških duš na svetu, ki vse to doživé, a niso napisali stavka in napravili poteze s čopičem. Vse je le dokaz, kako človeška fantazija obda prirodo s čarom poezije, ki je po tezi g. K. niti ne more doseči. Dà, ne more.

Zato je stavek: »Brez vsake umetnosti in fantazije doživiš dušo narave, ki je v njej sami — če znaš gledati«, samo posledica naglice, s katero je hotel obdelati g. K. v svojem sicer resno zamišljenem članku globoki filozofski problem, ki izpolni — knjigo in ki zaposluje marsikoga toliko let, kolikor trenutkov mu je posvetil g. K. O kaki domeni umetnikov na polju planinstva ni govora. Saj to je ravno ono doživetje, od katerega ni nikdo izključen, a oni, ki ima silo in moč dati mi konkretno formo s peresom ali čopičem, v resnici poduševlja planinstvo. In prav v tem smislu sem napisal svojčas v epilogu k »Etni«, da je bil naš narod velik pesnik tedaj, ko je postavil cerkve na najlepših točkah sredi proste prirode. Pravo planinstvo, ki ni odvisno od telesne sposobnosti, ima po moji tezi vse univerzalnejšo podlago. samo — šport ni!

Miha Potočnik: PO NEUHOJENIH POTIH

3.) Severna stena Debele Peči.

(Dalje.)

Ko smo se okrog sv. Jožefa kretali nekaj dni s smučkami v Krmu, nas je zamikala rejena Debela Peč; ta se dviga iznad Zaspiske planine kot zadnji višji vrh v græbenu, ki oklepa dolino Krmo od Vernarja, Tošca in obeh Dražkih vrhov tja proti Radovini; najraje bi jo bili že takrat mahnili pogledat, kaj je novega v robéh. Pa kaj, ko je še po dolini ležalo čez koleno snega! Rekli smo samo: »Smuk!« in odšli; na Debelo Peč pa nismo pozabili — kako bi tudi!

Severna stena Debele Peči pada v Krmo v enem samem drznem skoku, ki obstane šele nad žametnim bukovim gozdom v strmih

zelenicah. Povprašali smo lovce, če je bila stena že kdaj preplezana in kod bi se prišlo s te strani na vrh, pa so rekli, da naravnost čez steno sploh ni mogoče; prehodi so le levo in desno in še ti so »od zlomka« težavni, kar poglejte! No, mi imamo svoje oko in vemo, da je marsikatera stena prijaznejša, nego se nam vidi iz daljave, in se ne plašimo ne sten ne govoric. Kar sklenili smo, da pogledamo poleti tudi tod za prehodom. Iz doline stena res straši, videti je od sile gladka in od daleč ne moreš presoditi, kje boš naletel na prestopna mesta. Nas pa je zanimala že zato, ker pod njo ni običajnih prodišč, ampak je vse lepo z rušo obraslo — znak, da je v steni skala trdna in živa, kar nudi plezalcu nemoten užitek, ko ni treba za vsako ped preizkušati terena. Kod boš plezal, boš doznal pozneje, ko prideš bliže in si ogledaš steno, kje je najbolj razčlenjena; potem boš uravnal svoj načrt.

Zato naju s Pavlo ni prav nič skrbelo, ko sva 17. junija 1928. korakala z zgodnjim jutrom iz Zaspiške planine, kjer sva pri gostoljubnem pastirju prebila noč, skozi bukov gozd po krasno nadelani stezi, ki pelje po globoki grapi gori pod Debelo Peč in ki jo uporabljajo za časa dvornih lovov. Od triglavskega jutra in korajžnega pričakovanja sva bila židane volje, da se nama je kar samo smejalo. Le to nama je bilo žal, da ni mogel z nama še Joža, ki je prvi sprožil misel na to plezarijo. Bil je zadržan pri snemanju našega skalaškega filma in ni utegnil priti. Seveda, težko je biti filmska — »diva«!...

Po stezi sva dospela do konca grape, ki jo je tu zgoraj pokrivalo še precej obsežno, umazano snežišče. S snežišča sva se po nekem grebenu dvignila čez prvi prag v žlebovih, ki privedejo izpod globoke škrbine na levo od vrha Debele Peči. Tu je Pavla obula nanovo popravljenе plezalke, da bi jih nekoliko navadila na skalo in bi se višje gori bolje prijemale, jaz pa sem raje plezal v čevljih, ker se bolje obnesejo v travnatih strminah. Zavila sva na desno po z rušo obraslih skalah, poličkah in kozjih stezah mimo zelo markantnega zobu; za njim sva plezala navzgor po žlebovju in zajedah, ves čas po lahki steni, držeč se skozi narahlo proti desni, kamor tudi strmina vleče; ta prvi odsek stene je tako položen, da tvori z glavno steno kot, obrnjen proti severovzhodu.

Ta prva stopnja, visoka 150—200 m, se konča s skalnato glavo, pokrito z ruševjem in bornimi macesni, za glavo zadaj pa je še zmerno strm prostor ali, bolje rečeno, široka polica. Po tej travnati polici sva prečkala v desno pod globok kamin, v katerega je silil manjši stožec snega. Poskusil sem srečo v kaminu; ker pa sem bil v kvedrih, nisem prišel visoko; na gladki plošči pod kaminom mi je zmanjkalo stopov, da sem se moral vrniti. Da bi se sezuval, se mi ni zdelo vredno, ker sva upala, da prideva po polici, če jo nekaj časa zasledujeva, okrog glave na travnato pobočje in po tem gori na prvi

stolp. Na desno od kamina vidiš namreč zaporedoma v navpični črti štiri večje stolpe, na katerih rase sempatja kak zamučen macesen ali pa kak zveržen pritlikav borovec. Šla sva po polici, dokler se v skalnem terenu ne razcepi v več manjših; tu sem spet poskušal na dveh mestih svojo srečo. Najprej v majhnem kaminčku, vrh katerega ni bilo izhoda; potem še v navpičnih ploščah, ki so čudno razčlenjene in preluknjane, da se vidijo kakor šolska goba. Prišel sem res nekaj metrov visoko, potem ko sem se preobul v plezalke, toda na enem mestu nisem dosegel več oprimka, če sem si še toliko prizadeval. Drugega ni kazalo, kakor se modro umakniti nazaj. Še bolj na desno nisva hotela poskušati, ker najbrž tudi ni prehoda; tudi sva se že kesala, da nisva ostala kar pri kaminu s snežiščem.

Vrnila sva se torej nazaj do njega, ki sva ga prej popustila, misleč, da bova na desno okoli prej prišla na stolpe po pričakovanem travnatem pobočju. V plezalkah sem kaj hitro imel nagajivo ploščo za seboj, ker so se podplati dobro prijemali in sem čez lažje previsno mesto došel v kamin, ki je lepo razčlenjen in ima goste in zdrave opore; poleg tega pa po njem lahko imenitno gvozdiš v razkoračeni stoji. Ko je prišla Pavla za mano, sva se hitro dvignila po položnem širokem žlebu pod neki navpični skok, ki zapira ta žleb nekje v njegovi sredini. Čisto na levi strani žleba se začinja v tem skoku lepa polica, ki drži v zmernem strmcu na desno in preide tam v razčlenjene skale. Na to polico se je treba dvigniti dobra dva metra čez izrazit izpodjeden previs s čednimi, zvestimi oporami. Ko prideš s prsi v višino police, se nagneš naprej, se obesiš z lehtjo čez rob police in se skobacaš gori, naprej pa po trebuhu ali kleče. Ta prestop in potem polica sama, ki je gladka, kakor bi bila snažno pometena, zgoraj pa še pokrita s streho, je najlepša in najzanimivejša podrobnost v steni; kar težko se ločiš od nje. Skoraj te mika, da bi šel še enkrat nazaj in znova užival!

Ko sva preplezala tisti skok, sva se kmalu znašla koncem širokega žleba. Žleb je globoko zasekan med visoke stene; leva je čisto zbrušena od plazov, da ni na njej nobenega prijema, desna kaže slabo razčlenjenost in se dviga kakih 40 m navpično do vrha obraščenega turnea. Naravnost naprej zija v koncu žleba zelo globok kamin. Ves je gladek in s črno, vlažno prstjo zamazan, ob vrhu pa toliko pokrit, da bi moral plezati prav zunaj ob robu, če bi hotel čez. Vendar bi bilo plezanje toč precej problematično, ker je kamin zelo širok, posebno v sredini, kjer se njegove stene znatno razmaknejo, da ni misliti na gvozdjenje. Po dnu kamina ali pa po njegovih stenah tudi ne bi mogel dalje, ker ni nobene zadostne opore za prosto plezanje, posebno še, ker se na noge ne moreš zanesti, ko ti plezalka na zamazanem stopu drsi. Pavla se je kljub temu zavzemala za kamin, dočim sem jaz silil v desno žlebovo steno, kjer vsaj lahko

varno stopiš na suhjih tleh. Vnela se je zato tukaj med nama debata, dokler se nisva zedinila za moj predlog: »No, pa ti poskusi!« Zavil sem torej pod steno in hotel prečkati čez neko gladko ploščo do dobrih opor, pa mi je na plošči izpodneslo, da sem komaj še utegnil skočiti nazaj na prod, kar je Pavli dalo seveda povod, da se je znova spravila nadme s kaminom. Pa ji nisem pustil dosti časa, temveč sem splezal bolj na desno po robu plošče v plitvo zajedo, ki je nudila z malimi robovi toliko opore, da sem dobro in uspešno napredoval.

Ko sem bil že kakih 20 m visoko, sem zabrodil v gladko mesto. Z desnico sem se držal v višini ramen na majhnem oprimku k steni, z obema nogama pa sem stal na celi ploskvi plezalk na viseči plošči. Iskal sem z levo roko nad seboj v zajedi prijema, a nisem nič primernega našel. Zato sem se stegnil višje, kjer sem opazil majhen robicelj, katerega sem upal doseči, če se dobro zleknem in stopim na prste. Dosegel bi ga bil res, če bi šlo po moje. A v trenutku, ko sem se dvignil na prste, se plezalk na plošči niso več zadosti trle — izpodneslo mi je obe nogi hkrati, kakor bi jih kdo podžagal! Nič nisem utegnil pomisliti, le krčevito sem stisnil z desno roko za tisti bore prijem in naslonil podzavestno telo v steno, da je skrčena roka lažje nosila težo, pa sem se obdržal — kar čudno se mi je zdelo! Potem sem zopet stopil s celima podplatoma na ono izdajalsko mesto in brž zlezal na desno čez rob zajede. Še ozrl se nisem!

Je prav zares čudno, kako v takemle slučaju telo v najmanjši sekundi samo prav ve, kako bi, in samo od sebe presenetljivo točno reagira. Ne zaveš se niti, kaj je s teboj, pa je že vse natančno pre-skrbljeno, da mehanično prav ravnaš in se rešiš. Zato ne dam mnogo na tiste, ki pravijo, da moraš v podobnem slučaju, ko se je treba bati kakšnih opasnih presenetenj, natančno preštudirati položaj, kam boš takrat rinil in kje se boš zagrabil ter kako, da te ne bo neslo. Res, da so čuti takrat poostreni, da možgani delujejo s podvojeno naglico in natančnostjo, a to se godi vse takorekoč brez tebe, instinktivno, mogoče baš v nasprotni smeri, kakor bi se ti odločil po svoji pameti pred dogodkom. Čutiš samo zdrsljaj, kako te hipoma spreleti po udih in zaide v mišice, da so kakor otrple in brez moči, dokler jih neznana sila ne požene zopet v temeljito delovanje. Zoprn je ta občutek od sile; če bi v tistem hipu izpustil, mislim, da bi sploh ničesar ne doživljal. Vse bi bilo prazno, bil bi brez točne zavesti, dokler ne bi z vso silo kam udaril in se zavedel iz te prisiljene omotice. Če bi se?! Zato, kdor pade tako do konca, nima — se mi zdi — težke zadnje ure!

In vendar! ...

Nekateri, ki jim je napačno navdušenje seglo le že predaleč, kaj radi podeklamujejo: »Ali si je sploh mogoče misliti lepšo smrt, nego je idealna smrt v planinah?« No, jaz mislim, da je tudi taka smrt

prav tako malo zaželena kakor vsaka druga. Vsakdo težko umre, posebno še tisti, ki se zaveda, da je »za nekaj« na svetu. Saj se ni treba bati čez mero za življenje; korajžen človek se bo lotil tudi takih stvari, pri katerih s smrtjo koraka po isti cesti. Biti pa mora toliko pameten, da se ji izogne, če postane pot za oba preozka. Sanjarjenje o tej stvari pa je ali neresnost ali pa puhla baharija! Lepše nego smrt v planinah so planine same. One niso orožje za samomor, ampak so zato tukaj, da v njih in z njimi živi mo! Seveda, če se pripeti nesreča, ki nikoli in nikjer ne počiva, Bog pomagaj! Tisti, ki jim je taka smrt ideal, bi morali biti dosledni pa poromati, recimo v Triglavsko steno in tam poskakati v globino. Bogme, naj me povabijo za pričo pri tem romanju: vem, da bi se jim lahko muzal tam nad prepadom, in nazaj gredé bi se najbrž še celo smejal, če bi katero uganil, ko bi šli vsi »kandidati« složno in brez planinske smrti v Aljažev Dom k Torkarju v nauke...

Čez rob zajede sem torej prestopil na desno in plezal kvišku, ko mi Pavla javi, da je vrh iztekla in bo treba počakati. Bil sem še vedno v ekspaniranem položaju in sem sam komaj visel v steni; kaj še, da bi varoval od tam tovarišico! Moral sem nekoliko nazaj in še bolj proti desni, kjer sem našel dobre stope, da sem imel proste roke, ko sem zabijal v špranjo klin, na katerem sem varoval potem Pavlo, da je prišla do mene. Šele nato sem splezal dalje na rob tega žlebovega robu, ki tvori obenem tudi zlóžen greben zadnjega stolpa. Klina Pavla ni mogla izdreti; brez njega sva zlezla po grebenu na stolp, ki na drugi strani od stene ni izrazito ločen in vanjo polagoma prehaja. Z grebena se dobro vidi položaj nad onim črnozamazanim kaminom, kamor je vlekle Pavlo: navpičen, čisto gladek, ploščat žleb v slepi steni. Kar dobro se nama je zdelo, da sva se ognila!

Na stolpu je Pavla zahtevala, da ji prepustim mesto predplezalca, kar sem ji zaradi plezalske vzajemnosti tudi priznal. Vsak tovariš ima svojo odgovornost in svoj delokrog glade na skupnost, sam zase pa pleza svobodno po svoji mili volji in uvidevnosti. Seveda na skrajno težkih mestih je treba stopiti skupaj in drug drugemu pomagati, če ne gre drugače. Tu ima prvi tovariš vedno največjo mero tveganja, drugi pa največjo mero odgovornosti; tu se uči posameznik vzajemnega delovanja in nastopanja — vsak član družbe je po svoje potreben. Ne zdi pa se mi pametno in ne previdno, če kdo leze sam v nepoznane stene in težke položaje, kjer nima nikogar, na katerega bi mogel v sili računati, in nima potrebne zavesti o pogumu in dragocene moralne opore. Kaj rado se v takem položaju zgodi, da samec človek odpove, dočim bi v družbi tovariša uspeval.

S stolpa sva jo udarila v krajšo zarezo, da sva obplezala neko previsno peč, izza katere drži na drugi strani strm žleb. Prečkala sva nad pečjo čez žleb in golo, gladko polico navkreber v drug ozek žleb,

ki višje postane kratek gvozdni kamin. Kamin gvozdiš do malega balkončka, naprej pa plezaš po njem zopet prosto, ker se razširi in odpre, na prostorno, malo nagnjeno ploščo, ki je z globoko pa ozko špranjo odpočena od stene. Ta plošča, ki tvori večjo teraso, ker je pomaknjena v vodoravni legi iz stene, je posuta s kamenjem, ki se naleti iz višje lege čez masivno, obokano steno, čez katero ni prehoda. Bila sva v zadregi, kam naprej. Nad nama obok, na desno prepad, na levo tudi sama neprijaznost. Res, da je na levi spodaj, vzporedno s kaminom, po katerem sva midva prišla, še en kamin, a plitev in ob vrhu gladek, ki bi ga v skrajni sili tudi poizkusila. Zdaj pa je bil tam menda samo zato, da naju je jezil in begal, ker počez nisva mogla vanj, nazaj hoditi v negotovost naju pa tudi ni mikalo. Pavla je zato predlagala pot na levo takoj s plošče v steno in potem počez naprej, kamorkoli bo pač kazalo. Stena je tam res nekaj razčlenjena, toda navpična in kakor nakljub krušljiva. Ves kamen na celi poti je zdrav in zanesljiv, tu pa, v tem težavnem kraju, je vse postavljeno na glavo.

Ker ni bilo nič na izbiro, je Pavla odložila nahrbtnik in s pomočjo drobnih, zelo oddaljenih stopov zavila s plošče levo v krušljivo steno. Takoj spodaj je zabila klin, da je potem bolj varno stopila pod majčkenim, od stene odpočenim stožcem okrog roba. Za robom je splezala nekaj metrov navpično po steni pod previsno skalo, ki je v sredi za dober meter tako izbita, da je na obeh straneh skala pomaknjena ven, gladka vrzel pa je izravnana z ostalo steno. Pod to skalo se je tovarišici odtrgal pod rokami velik rob, da se je komaj ujela. Zategadelj je zabila tam klin, ker je obetala tudi naslednja stopnja precejšnje težave. Dvignila se je med tisti dve skali, spretno splezala na desno, na kateri je sključeno visela precej časa, preden je po skrajnem naporu dosegla varen oprimek v levi in izplezala na ta način, da je bila z nogami uprta v desno skalo, z rokami pa se je držala na onem oprimku (torej je bilo telo poševno počez položeno čez vrzel) in potegnila sunkoma za sabo na varno še noge. Tam zadaj je zabila klin, da je varovala mene, ko sem na isti način, otovorjen z obema nahrbtnikoma, splezal čez to sitno in zamudno mesto.

Naravnost navzgor spet ni bilo mogoče, morala sva zaviti več metrov nižje, po ploščah, obraslih z redko rušo, v zasut žleb nad tistim kaminom-nagajivcem. Žleb sam je zgoraj neprestopen, zato pa je levo od njega strma plošča, zelo visoka in široka, po sredi prepočena v vsej višini s primerno globoko počjo, po kateri plezaš brez nezgod čez ploščo tako, da se oprijemlješ ob rob počji, nogo in koleno pa gvozdiš v poč samo. V malem je ta plošča visoka nad 40 metrov, podobna znanim »Belim platem« v slovenski Triglavski steni, le da ni tako hudo razčlenjena, pač pa dosti bolj strma. — Nad ploščo sva se obrnila proti desni po drnasti in z debelim kamenjem posuti široki polici v travnato pobočje. Po tem pobočju sva naravnost navzgor

prispela vsa upehana ravno na vrh Debele Peči, kjer sva se na prijaznem solncu zadovoljna zleknila v mehko travo.

Kakor je z vseh vrhov, pomaknjenih od Triglava proti vzhodu v Gorenjsko ravan, prelep pogled na vse strani, posebno proti mojstru Triglavu, tako tudi z Debele Peči. Oko z radostnim zanosom bega po vseh teh lepotah visokogorske prirode, zdrzne po mehki blazini gozdnate Pokljuke v dolino, se okoplje v Blejskem jezeru, pozvoni na otoku in splava čez Savo na Savinjsko plat, obiše melanholičnega Korošca pa zapoje z njim tisto ganljivo »Nmau čez izaro«, zadovoljno povasuje nad vinorodnimi Dolenjskimi brdi in se zazre globoko tja doli v obzorje na krševito in preizkušano Istro, ki v okameneli molitvi čaka na svojega Velega Jožeta.

Lepo in prijetno je lenariti po solncu in travi, živeti brez skrbi in misliti tjavendan karkoli. Le škoda, da ima tudi čas svoje zahteve. Nama je kaj naglo potekla tista urica; treba je bilo še v dolino. Na hitro roko sva postavila na zapuščenem vrhu kamenito piramido, potem pa sva se namerila po grebenu v smeri proti Dražkemu vrhu iskat stezo, o kateri nama je povedal pastir na planini, da je tam nekod izpeljana. Precej daleč sva se spotikala po obširnih kontah, rila skozi ruševje in skale za gamsovo stezo, dokler le nisva iztaknila v globokem sedlu nekako sredi v grebenu Debela Peč—Lipanski vrh slabe lovske poti čez »Velike Plazove«, ki drži v dolgih in nezanimivih ovinkih skozi ruševje in hosto po zelenicah doli v Krmo. Ker sva vso vodo popila že v steni, tu pa je pripekalo popoldansko solnce v belo kamenje, naju je mučila silna žeja; za silo sva jo pogasila s snegom, ki sva ga v sedlu namašila v čutaro, da se je med potjo tajal. Vsako kapljo sva sproti popila! Ko sva bila žeje in opotekanja po koreninah po dolgo trajni hoji že do skrajnosti naveličana, sva v mraku končno prispela pri kraljevi lovski koči do studenca in kmalu nato na ravno Zaspiško planino, kjer so nama prijazno postregli z mlekom. Veste, da je potegnilo!

(Konec prih.)

—st—: IZLET NA MIRNO GORO

Dolenjske kraje planinci preveč v nemar puščamo. Res, da nas poleti bolj mikajo visokoplaninske ture, ker nam nudijo večji naravni užitek in nas dvigajo više nad enolično vsakdanjost kakor zložno potovanje po solnčnih gorah in valovitih hribih dolenjske pokrajine. Toda ko mine glavna planinska »sezona« ali ko se še ni pričela, takrat nudi potovanje po Dolenjski, kateri lahko prištevamo tudi Belo Krajino in Kočevsko Švico, dovzetnemu turistu svojevrstno ugodje, zlasti če si izbere za tako pešačenje letni čas, ki najbolje razkriva značaj pokrajine, in cilj, ki mu v obilni meri razgrne zanimivosti kraja in lepote pokrajine. In ena izmed takih hvaležnih razglednih točk je

Mirna gora ali Sv. Frančišek nad Semičem, kjer je Črnomaljska podružnica SPD prav letos — post tot discrimina — dogradila svojo planinsko kočo in jo sredi avgusta izročila svojemu namenu...

Obetala se je solnčna septembrska nedelja — saj drugačnih v letošnji prvi jeseni sploh ni bilo — in namenili smo se — bilo nas je troje — da se rano v jutru popeljemo iz Birčne vasi z vlakom do Semiča, nato pa lepo peš navkreber do Planine, ki jo domačini Kočevarji imenujejo Stockendorf. A doživeli smo razočaranje, edino razočaranje tistega dne, a še to se je spričo avtomobilske priložnosti, ki se je tudi že na Dolenjskem udomačila, v zadovoljstvo nas vseh docela razpršilo in se končno preobrnilo v najboljšo voljo. Ne rečem, da smo prepozno vstali, tudi ne, da smo se predolgo mudili pri zajtrku, in tudi ne, da se je kočijaž zakasnil, pa vendar smo pridrveli na železniško postajo, prav ko so se luči potniškega vlaka — bilo je še temačno — začele pomikati izpred postajnega poslopja in nam je tankovestni železniški uslužbenec z razširjenimi rokami zabranil vstop na že premikajoči se vlak. Končno smo vso krivdo te neprijetne zamude zvalili na čilega serca Nostriča, ki mu kljub vztrajnemu kolopu ni bilo uspelo, doseči baje pol minute prezgodaj odhajajoči vlak.

Da bi nam taka »malenkost« pokvarila ves, lepo načrtani nedeljski izlet? Nikakor ne! Moja družabnika, gospod in gospa, sta se vrnila domov nadaljevat svoje jutranje sanje, jaz pa sem se brez premišljanja odločil, da nadaljujem pot peš, pa najsi bi trajala tudi ves dan. V svoj načrt zaverovani turist se mu ne odreče izlepa, zlasti če ve, da ne bo imel kmalu tako ugodne prilike, ga izvršiti. Torej pot pod noge in hajdi za vlakom tja v Kočevske hribe! Z vami pa, ki pridete v okretnem fordu za menoj, na svidenje na Planini na pobočju Mirne gore!

Neprijetni občutki, ki obhajajo menda vsakega zapoznelca, so me kmalu minili. Nemalo začudeni so me pozdravljali v jutranjem somraku Birčenci, hiteči k prvi maši v Šmihel; saj niso vajeni, v takem času srečavati samotnega popotnika, turistovsko opremljenega. No, če bi nosil puško preko rame, bi si mislili, da grem nad jerebe, ki se v podgorskih hostah radi prepeljavajo.

Za valovitimi konturami Gorjancev se je pričela javljati jutranja zora in vedno jasneje se je odražal ponosni Trdinov vrh, poglavar sanjave podgorske pokrajine, torišča Trdinovih bajk in pripovedek. Blagodejna ubranost navdaja popotnika, ko v mladem jutru speši svoje korake v še dremajoči naravi sredi med bukovjem in gabrovjem zložno navkreber proti lepšim razgledom. Taka je tod pot, zlasti če kreneš včas na bližnjice, ki ti skratijo enolično hojo po cesti. Cerkvico sv. Vida na vinorodni Lubenski gori so že obsevali prvi solnčni žarki, ko sem se bližal Uršnim Selom, prvi večji naselbini v

tej sicer redko naseljeni pokrajini. V vasi kakor na železniški postaji je bilo še vse pri miru; saj je vlak, za katerim sem hitel, že pred eno uro odbrzel dalje in vaščani, ki so bili namenjeni k jutranjici v Sušice, so tudi že odšli zdoma.

Nisem še videl toliko bukovih drv nagradenih v mogočne sklade, pripravljenih za odvoz po železni cesti, kakor na tej postaji. Kolikor sem mogel po pregledno zloženih skladanicah presoditi, je ležalo vsega zimskega kuriva vsaj za 40 vagonov tamkaj. In koliko so ga že odpeljali in koliko ga bodo še navozili dol iz Rasnega in s Peščenjka! Gozd, dokler stoji in se razvija, je zares kras naše dežele, a njeno bogastvo, kadar mora pasti. Da bi se oboje vsekdar menjavalo in dopolnjevalo v pravilnem razmerju! Da le ne bi sekira več podrla kakor more človeška roka dosaditi in narava vzgojiti!...

V Lazih, prvi kočevarski naselbini na tej strani, sem se znašel na razpotju: ali naj hodim dalje po cesti, ki na nekaterih mestih pač ni vredna tega naziva, ali naj odbočim na desno po kolovozu, ki drži v zapadni smeri proti Črmošnjicam? Po prvi smeri me ni mikalo dalje; saj mi je ta pot znana vsaj do Rožnega Dola, odkoder bi moral pešačiti po isti cesti dalje do Brčic. Kakor prst božji se mi pojavi na debelu pred vaško cerkvico turistovsko znamenje: rdeči kolobar z belo piko v sredi. Doslej te markacije sploh nisem opazil; zdaj pa mi je bila zanesljivejši kažipot kakor še tako nazorno narisana specialka. Prijetno me je presenetil ta pojav delavnosti Novomeške podružnice SPD, dasi sem pogrešal prav tu napisa, ki bi me potrdil v moji domnevi, da drži ta pot v Črmošnjice. Zgovorna kmetica, z golido pravkar namolženega mleka v roki, mi je povedala, da naj se le ravnam po rdečih znamenjih, češ, da je na vsakih deset korakov eno, pa pridem v poldrugi uri zanesljivo v Črmošnjice. In res — po dobravi, ki jo zarašča redko gabrovje, a gosto brinje in leščevje, drži pot polagoma navkreber, da se pod Volovljekom — tako bi nazval po naše nemški »Ochsenbühel« specialne karte — prevali na črmošnjiško plat. Tiho, a iskreno priznanje sem dajal sam pri sebi tistemu planincu, ki je našel to pot za primerno, da jo je tako bistro oznamoval. In to se je zgodilo, kakor pove napis na skali, l. 1929! Prav umestno bi bilo, da bi v našem planinskem glasilu vsaj vsako novo markacijo sproti objavljali. Še boljše pa bi nam služila turistična karta vsega našega ozemlja, vsega okrilja SPD. Kdo naj jo napravi, kdo naj nam jo izda?

Radosten sem pozdravil prvi znanik kočevskih višin, v jutranjem solncu sevajočo cerkev na Toplem vrhu, ki ga Kočevarji prav po nevtralnno imenujejo Tappelwerch. Po odsojnem pobočju Volovljeka sem dospel točno ob 8. uri v čedne Črmošnjice, kjer župnikuje stari moj znanec g. L. Toliko, da sem mu v veži voščil dobro jutro, pa sem odhitel dalje po lepo zgrajeni novi cesti proti Srednji vasi. Tri ure

hoda sem imel že za seboj, v dveh urah pa sem upal dospeti na Planino. In nisem se motil. Po stari cesti sem si prikrajšal pot na Brezje, ki ga spačeno nazivljejo Wretzen, odtod pa mimo Blatnika v Brčice. Lično šolsko poslopje, povsem slično onemu v Lazih, je bila v predvojni dobi »šulferajnska« postojanka, tik na meji slovenskega naselja. Uverjen sem, da sedaj obe šoli služita skladni vzgoji mladine obeh narodnosti v znamenju miru in duševne prosvete...

V Brčicah se pričena okoliš Črnomaljske podružnice SPD. Približno na sredi pota proti Kleču se steka na cesto, ki drži iz Brčic preko Planine v Koprivnik in dalje v Kočevje, dobro markirana bližnjica dol s semiške postaje; markacija kaže proti Mirni gori, ki sem jo imel odslej ves čas pred očmi. Staroznana cerkev sv. Frančiška, pred njo pa nova planinska koča SPD sta daleč vidna znanika te sijajne razgledne postojanke.

Dohitel sem dekleti, ki sta se vračali iz Semiča domov v Kleč: dve pristni brhki Kočevarici, ki sta se med seboj po svoje, z menoj pa slovenski razgovarjali, in to tako gladko in neprisiljeno, da bi ju lahko smatral za pravi Semičanki. Ves trgovski promet teh krajev se nagiblje na Semič in zato je naravno, da se nemška mladina zlahka privadi slovenskemu občevalnemu jeziku. Starejši ljudje so za tako priličenje manj okretni.

Kdor hoče iz Kleča iti naravnost k Sv. Frančišku, krene že zunaj vasi na desno v breg; v dobri pol ure more dospeti na prednji vrh. Jaz pa sem stopal dalje proti Planini, nabirajoč lešnike, ki tu v hladnejšem podnebju — saj presega nadmorska višina že 700 m — pozneje dozorevajo. V cerkvenem stolpu na Planini je ura pravkar odbila deset, kar začujem za seboj ropot in huk avtomobila. Tu so moji zamudniki! Četvero jih je bilo: gospod s Kolovca in Ruperčvrha s tremi člani svoje rodbine. Dočim so oni po dokaj izvoženi in kotanjasti cesti rabili za svojo vožnjo skoraj dve uri, sem jaz pešec dospel po nekaj daljši poti na isto mesto v petih urah in to v taki ubranosti, da so mi zanjjo lahko zavidali.

Na Planini je bilo treba avto ostaviti in se napotiti peš po zadnji, a prilično strmi prožici našega izleta. Prej je držala po polzki tratini ozka stopinjasta steza; to pa so nedavno nakopali, tako da se moreš sedaj v kaj zložnih vijugah vzpenjati picle pol ure navkreber, da doseješ na kolovoz in po njem na prednji kucelj Mirne gore pred starinsko božjepotno svetišče in k novi preprosti, čedni planinski koči. Če je »senior« naše družbe, mož v 80. letu svoje starosti, prispel na ta višinski cilj brez navora in pri najboljši volji, si lahko mislite, kako dobro smo se tudi mi »mlajši« počutili. Solnce je stalo v zenitu in sipalo še vroče jesenske žarke na obširni svet, ki se je pred nami prostiral od Gorjancev na levi preko vse Bele Krajine in Vivodine doli do hrvatske Plešivice in rogljatega Kleka, slovečega shajališča

vseh jugoslovanskih čarovnic, in na skrajnji desnici tja do vrhov Gorskega Kotara.

Kdor pa hoče uživati razgled tudi na nasprotno stran, preko Gač in Roga proti gorenjskim planinam ali po dolenskem hribovju, ta se mora povzpeti še malo više na glavni vrh Mirne gore (1048 m), samo da mu morajo prej podreti že davno dorasle smreke, ki mu s svojimi gostimi krošnjami sedaj še zastirajo prosti razgled.. Ko popravijo ta nedostatek, lahko rečemo, da je Mirna gora najlepše razgledišče nad Belo Krajino. Tu se motrilec na lastne oči prepriča, da je Bela Krajina, ki se pod njim razgrinja v vsem svojem obsegu, svojevrsten košček sveta, predel naše lepe domovine s posebnim pokrajinskim značajem, kakor je tudi njegovo nadarjeno in marljivo ljudstvo plemo svojega tipa in njega jezik narečje samobitne izrazitosti.

V treh odsekih opazi bistro oko strujo Kolpe, ki se za Ozljem skrrije v hrvatsko nižino. Kot dve žarišči belokranjske elipse se belita Črnomelj in Metlika, tekmujoča med seboj za prvenstvo v starosti in napredku. Kdor pa se hoče globlje poučiti o bistvu in življenju v tej zanimivi pokrajini, naj čita Trdinov »Izprehod v Belo Krajino«. Marsikaj se je sicer od tistihmal, ko je naš bajkopisec zahajal med Belokranjce, predružačilo in izpreverglo, zlasti odkar je železnica v velikem loku presekala ves ta predel v dve neenaki polovici, a narod je v svojem bistvu vendar ostal isti...

Mladi oskrbnik nam je v koči postregel, kolikor je mogel in znal. Nikomur nočemo v zlo šteti nekatere nedostatke, ki smo jih pri tej priliki opazili in ki bi utegnili bolj zahtevne turiste razočarati. O tem sem v diskretni obliki primerno obvestil odgovorne činitelje v Črnomlju. Saj bo društvu le v prid, če izboljšajo nedostatke, ki se dado z dobro voljo lahko odpraviti. Mirna gora mora računati s posetniki zlasti iz Karlovca in Zagreba; mestni ljudje so, kakor vemo, navadno bolj godrnjavi, kakor mi skromni planinci, ki moremo brez samozatajevanja pogrešati vina in pečenja in drugih telesnih dobrin. Belokranjci še nimajo svoje planinske tradicije. Kdo bi jim to zameril! Za vzor bi si naj vzeli druge planinske postojanke SPD, ki so večinoma tako zgledno oskrbovane, da jih brez pridržka hvalijo domačini in tujci.

Ko smo se pred odhodom vpisovali v posetniško knjigo, sem v svoje začudenje našel, da se vpisujem šele kot 84. gost, čeprav je knjiga od otvoritve (dne 18. avgusta t. l.) v porabi, takrat, ko se je po poročilu v »Plan. Vestniku« udeležilo te slavnosti okoli 700 gostov. V knjigo bi se moral vpisati pač vsak posetnik, četudi knjige izrečno ne zahteva. Saj se le na ta način omogoči kontrola obiska in z njim združene vstopnine: prvo služi društveni statistiki, drugo pa — blagajni! Na stopnjo običajne podeželske krčme pa se tak višinski dom ne sme ponižati...

Po isti poti smo se vrnili na Planino, kjer smo se poslovili. Gospôda je odbrzela v fordru nazaj proti Novemu Mestu, jaz pa sem nadaljeval svojo pešpot v nasprotni smeri — proti Črnomlju. Polni dve uri hoda je do tjakaj. Rabil bi bil seveda še daljš časa, če bi se bil dal od zgovornega seljaka v Rodinah pregovoriti, da naj vstopim v njegov vinski hram pokušat lansko starino ali se vsaj okrepčat z dobro slivovko; a potem bi zamudil prvi popoldanski vlak. Rajši sem si tešil žejo s sočnimi češpljami, od katerih teže se letos veje kar povešajo.

Rodine, prisojno selo, ki se vleče od stare cerkvice »Mariahilf« ob klanecu skoraj pol ure navzdol ves čas med vinogradi! Tu se, kolikor sem čul govornice med domačini, slovenski in nemški živelj mešata. Napisi na križevem potu v starinski cerkvi, ki je videti zanimiva središčna stavba že iz 17. stoletja (na oltarju v cerkveni veži je letnica 1686), so nemški, prav kakor pri Sv. Frančišku na Mirni gori, in na spodnjem koncu Rodin se dviga tipično šulferajnsko šolsko poslopje; ob prevratu je prešlo v last »Amerikanca«, ki ga je kupil za 80 dolarjev. Dandanes je šola zaprta in otroci hodijo v šolo na Talčji vrh. Čuden slučaj to, da sem tisti dan šel mimo treh takih borbenih nemških postojank, ki so jih bili svoj čas postavili kaj preudarno baš na jezikovno in narodnostno mejo. Kot protibranič jim je Družba sv. Cirila in Metoda postavila šolo v Rožnem dolu. Bila je to posebne vrste kulturna in politična strategija, ki ji je veliki državni prevrat naredil enkrat za vselej konec . . .

Če bi mi bilo preostajalo časa, bi bil že pred Rodinami krenil čez Naklo proti vasi Rožancu, da bi posetil ostank^o znamenitega mitreja, »rimskega templja«, kakor ga ljudstvo nazivlje. Žal, da svoji radoznalosti popotnik ne more vselej ugoditi.

Na Talčjem vrhu sem bil že v dolini. Tu sta mi domača pedagog^a pokazala bližnjico proti Črnomlju, kamor sem dospel še dovolj zgodaj, da me je prvi vlak odpeljal do Semiča. Ni se mi hotelo, da bi se bil še za dne vrnil k svojim gostiteljem na Ruperčvrhu. Od Bele Krajine se človek ne poslovi rad in prav s Semiške postaje se mu proži tako lep razgled proti vzhodu, da velja po pravici za najlepšega na vsej dolgi progi Dolenjske železnice, zlasti spomladi, ko je vsa Bela Krajina v bujnem cvetu, a tudi zdaj v jeseni, ko se oglašajo v bujnem trtju, bogato obloženem s sladkim grozdom, črički, napovedujoči skorajšnjo trgat^ev. Dve uri sem se pomudil tu — samotarski neznanec med veselimi domačini — dokler me ni zadnji večerni vlak odpeljal skozi temni predor na Uršna Sela in v Birčno vas, kjer sem srečno završil svoj izlet na Mirno goro in v Belo Krajino. Prav zadovoljen sem bil, da sem zbog jutranje zamude vlaka mogel opraviti jako izdatno — vse hoje je bilo za devet ur — in zanimivo pot, ki me je vodila iz Podgorja v kočevski predel in odtod v Belo Kra-

jino. Stari Horacij bi dejal: »Cressa ne careat pulchra dies nota«, zame pa je bil to dan, ki bi si ga v pratiki rdeče podčrtal.

P. S. Pričujoči rokopis je počival prvo noč; naslednje jutro pa je prineslo novico, da pripade vsa Bela Krajina — Savski banovini. Naj veljajo zgornje vrstice prvi v pozdrav in slovo! — Ave, abituram te saluto!

Dr. Josip Ciril Oblak: VELEBIT

I.

Morje — beseda čarobne vsebine! Kdo se more odtegniti vtisu njegovega veličastja, vsemogočnosti? V duši še tako malo čuvstvenega, zakrknjenega materijalista se zgane nekaj, kakor da klone pred nečim višjim, mogočnejšim: kakor povsod tam, kjer se pokaže priroda v svoji veličini... To je prosto morje — thalatta — z neodoljivo silo svoje brezmejnosti, brezbrežnosti, slika vsemirja; in to je takisto — g o r a, stremeča v višine, v brezbrežnost, v vsemirje navzgor...

Kdor pa se je kdaj vozil po n a š e m morju, je občutil veličastje o b e h velikih oblik silne naše skupne matere, združenih v eno. — Malodane ves zapadni rob naše svete zemlje, v liniji lahnega navzven vzbočenega loka utone v poljubih morja. To je morda prelest naše morske obale: naše morje tu še ni videti brezbrežno. Kdor se vozi po njem od Sušaka doli proti jugu, še nima vtisa njegove brezkončnosti; zdi se mu, da plove po velikem, dolgem jezeru, ki spremlja in obliva našo zemljo, ločeno od pravega daljnosišnjega morja po gosti, trdni, za oko skoro nepretrgani falangi naših otokov... Le tu in tam, kakor skozi ozka vrata, ti uide pogled na zapadno stran v daljne morske daljave, ki jih niti ne išče tvoje omamljeno oko, zroče v gole bregove, vanje vrezane zalive, luke in lučice, rte in rtiče, čez katere je razlit ves čar solnčne, a sicer tako samotne pokrajine; zdaj pa zdaj se pojavi gručica hiš, se zasveti v solnčnem blešku skromen stolpič, večja naselbina istobarvnega obiležja kakor breg sam, na katerem počiva tiho in pokojno. Vinodolski bregovi naše celine z redkim zelenjem, ki sili tuintam, kakor iz špranj, nad našimi morskimi kopaljšči hrvatskega Primorja od Kraljevice doli preko Crikvenice do Novega so druga stran bežečega filma, ki se razvija na morski poti pred nami... A vse to izgine v ozadje; dalje prodiramo po vodni cesti na jug, kar stopi iz ozadja kolosalna podoba gorskega zidu in pojavi se v obzorju prva kontura vsemogočne prirodne trdnjave, kakršne še ni v svojo obrambo sezidala nikjer nobena država na svetu, in je ne bo! Vsakdo, ki se ji je približal z morske strani, je pred njo obstrmel, bolj zavzet kakor pred Triglavsko steno.

To je naš — Velebit, ki je zrastel iz morja v nebo na stokilometrsko daljavo. To združeno veličastje dveh najmogočnejših form prirode te spremlja na potu vseskozi do obljubljene naše dežele solnca, do največjega evropskega fjorda — Boke Kotorske in še dalje.

Gorska barjera Velebita sega vzdolž cele naše hrvaške obale od Senja pa doli do soteske reke Zrmanje v Dalmacijo; tam se zajé morje v našo celino kakor v veliki fjord, ki se vanj zoži takozvani »Planinski Kanal« Jadranskega morja (Canale della Montagna) in se nadaljuje takorekoč v strugi Zrmanje — reke. Ta kanal in dalje Zrmanjsko sotesko spremlja Velebit ter mu daje grandiozno neposredno ozadje na več ko stokilometrsko daljavo; saj znaša že zračna črta od Senja do zadnjih njegovih odrastkov nad 150 km. Na táko daljavo raste ta ogromna trdnjavska stena takorekoč iz morja naravnost v nebo. Senjsko Bilo je na severu njegov nekako skrajni, drugoimeni, razmeroma kratek odrastek.

Velebit pa je pravzaprav, dasi je sicer videti veliko gorsko kraljestvo zase, vendarle član one velike gorske bratovščine, katere pričetek, bi rekel, ni na hrvaški obali, nego sega daleč gori v Slovenijo tja do pod Triglava.

Pol Slovenije leži v območju mogočne Dinare. K Dinaridom pa prištevajo geologi tudi Julijske in Kamniške Alpe. Karavanke in Pohorje imajo svoj geološki značaj in posebno stališče v geologiji. In v resnici v bistvu — razen velegorskega ozadja — ne najdem v značaju Bohinjske doline, ki se stiska v razpoki med Pokljuko in Jelovico (ki sta eno), bistvene razlike, ako jo primerjam s Kulpsko in drugimi dolinami med nagromadenimi Dinarskimi gorskimi skladovi. Vse to je en in isti gorski svet, le da ima oni del Dinare, ki je porinjen v našo gorenjsko stran, bolj ali manj visokogorski značaj, to pa le zbog svojega bližnjega ozadja, osrednje gmote Julijskih Alp. Ljubljanska kotlina leži v objemu obeh gorskih smeri, alpske in dinarske, v katero so narinjeni prelepi Pograjski Dolomiti — kot geološka posebnost prvega reda: starejša plast leži nad mlajšo (takozvana »Überschiebung« ali tudi »Faltendeckung«). Pa to je končno geološki problem, ki me kot prirodnega esteta zanima le v toliko, v kolikor vidim, da velja tudi za takozvano »mrtvo prirodo«: tam, kjer se križajo plemena, je najzanimivejši in najlepši rod, ki ima tudi gotove duševne prednosti. V Ljubljanski kotlini se torej nekako križata dinarski in alpski sestav. Zato je Ljubljanska kotlina (ne mislim s tem samo ljubljansko okolico) tako lepa, da je videl slavni Anglež v njej lepoto, kakršne baje v Evropi ni. Kaj je »najlepše«, o tem je težko, skoraj abotno govoriti; za svojo osebo ne bi sledil s tako apodiktičnimi izjavami niti Angležu... Poznam in priznam samo eno resnico, da je samo ena pokrajina najlepša na

svetu, to je domači kraj, pa naj leži vrh gora ali sredi brezmejne ravnine, in da je priroda, kdor je posvečen v vsebino njene tajinstvene knjige, povsod lepa in zanimiva. Prizor solnčnega vzhoda in zahoda je povsod brezmejno lep, nevihta v gorah in ravninah enako veličastna za vsakogar, kdor ima oko in čut za to. —

Predaleč sem zašel ob misli, da se je rodila naša lepa Ljubljanska kotlina, dà, cela Slovenija iz ljubezenskega objema dveh gorskih smeri, da je dete Dinarskega in Alpskega gorovja, ki trčita skupaj v kotu tik pod Triglavom ter si podajata roke preko Ljubljanske kotline. Prav naša Ljubljana leži napol v Dinari, napol v Alpah: v alpsko Savo, severno od mesta, ki leži v gorenjem delu na njenem produ, se nedaleč od nje izteka naša Ljubljanica — prava Dinarska hči. Kakor se pokrajina pod Krimom med Ljubljano in Vrhniko pri izvirkih Ljubljanice pod temnimi bregovi Ljubljanskega vrha in Raskovca ter izvirkih pri Bistri, prav nič ne razlikuje od pokrajine okoli vrela Bosne kraj Ilidža pod temnim Igmanom, prav tako so kočevska, hrvatska-belokrajinska Kulpa in dalmatinska Zrmanja in Krka, pa tudi Lika prave sestre naše zelene, mehke Ljubljanice, ki se združuje tik pred Ljubljano z bistro, trdo planinsko Savo. V tem vidim ono posebno lepoto Ljubljane in njene okolice.

Sicer pa bi bilo neplodno in nepotrebno iskati natančnih meja med Dinaro in Alpami, kakor to hoče in se trudi dr. Tuma, opirajoč se pri tem na razne deloma že zastarele tuje avtorje. Po novejših geoloških teorijah spadajo skoro vse naše planine k sistemu Dinaridov, kojih meja gre daleč tam gori po toku Drave tja do Brennerja in slavnega Tonalskega prelaza.

Vse, kar je južno od te črte, spada k sistemu Dinaridov, tudi Apenin je njih del — a geološki znak jim je razmetanost, kakor Alpam njihova čudovita sklenjenost. Tako imamo dvoje temeljnih in bistveno različnih gorskih formacij: prvotne, osrednje, prave Alpe na severu, in Dinaride na jugu; v njihovem okrilju leži tudi naša Slovenija. V sistemu Dinaridov je tudi Velebit, v primeru s Pralpami razmeroma mlada gorska tvorba.

Po svoji mogočni in veličastno-resni, skoro turobni zunanosti se vendarle na zunaj loči Velebit od ostale Dinare, tako da upravičeno nosi svoje posebno, ponosno ime.

Za vse življenje se ti zariše v dušo impozantna slika te kolosalne, po svoji dolžini skoro brezmejne stavbe, pa jo glej od morske strani: od Baške, Raba, Paga, ali pa tudi z dalmatinske celine, ko prečkaš severni del Dalmacije od Šibenika preko Benkovca proti naši morski ožini pod Dalmatinskim Velebitom in proti soteski reke Zrmanje pri Obrovcu. Ta strahovito razorana in nazobčana, ostrolika, a sklenjena gorska zgradba je kakor neizmeren trdnjavski zid vzdolž cele naše morske obale od morske strani tako veličastna, da dosega in pre-

sega od te strani v celoti in tudi deloma v detajlu vse planinske slike naših in tudi drugih velegora. Z njim se more meriti kvečjemu še celotna, strnjena veriga Alp, če gledaš na njo tam kje z gornjeitalskih ravnin, čeprav čisto drugega značaja. Tu raste ta sivi zid takorekoč neposredno iz morja gori v nebesni svod. Naša morska obala ima pod Velebitom večinoma le razmeroma ozek skalnat prag, na katerem daleč naokoli ni skoro prostora za človeško naselbino. Tako zapira Velebit našo, v njegovem ozadju ležečo zemljo proti morju. Po svojem skoro neprodornem zidu, preko katerega vodijo v velikih razdaljah vsaksebi razne ceste v nešteti vijugah strmo doli na oni prag k morju, jo naravnost odreže od morja. Kajpada to ni povsod v skladu z gospodarskimi interesi; dejal bi, da napravlja našo državo baš ta Velebitski gorski branik bolj za celinsko državo. Težki dostop do morske obale z naše celine je naša velika geografska in gospodarska težava, ki nam naprtuje in bo še naprtila mnogo brige, dela in — denarnih žrtev.

Naravnost grozoten je Velebitov obraz in izraz od morske strani. Velikan po svoji dolžini, je grandiozen tudi po svoji visočini, gledan z našega morja. Kot tak ne zaostaja glede višine za najvišjimi našimi gorovji. Kajti povprečna višina (1700 m) njegovih pobočij od gladine morja ni manjša od Triglavske stene, gledane iz doline Vrat, ki je sama nad 1000 m visoka. Od morja pa so te Velebitske stene vse nad 1000 m visoke, relativna in absolutna višina se prirodno od morja krijeta.

Divje in veličastno je videti njegovo pobočje zlasti od otoka Krka, kadar se upre vanje večerno solnce. Tedaj je videti kakor okamenelo valovje razburkanega morja, ki se je dvignilo pod nebo. Vsi ti kotlički in te kupole okoli njih nakrat zagorijo; pred seboj imaš bajen prizor, s katerim moreš primerjati samo še pokrajino kje v Skandinaviji. A če se zamisliš, da bi te kdo posadil nenadoma v sredo te velebitske pokrajine samega, te spreleti kakor groza. Saj ne vidiš med sto in sto kotlički in vršiči niti pesti zelenja, nego samo golo, sivo kamenje, kjer si ne moreš misliti niti enega živega bitja. In vendar polje tudi v tem skoro nepreglednem kamenitem morju življenje. Ko se koplje na tisoče teh kamenitih valov v zlatu zahajajočega solnca, jame že objemati večerni mrak male zelene oaze, skrite tvojim očem za temi neštetimi golimi vršiči. Kdo bi jih le slutil! Kakor grobovi se ti zdijo ti kotlički, kjer lega večerni mrak tudi na borno streho k tlom pritisnjene doma redkih velebitskih stanovnikov. Mehkejšo ti postaja pri srcu pri tej misli; ti svetovnjak ga skoro zavidaš za njegovo samoto in sveti mir. In tedaj vidiš tudi v trdomrkem obrazu sivega Velebita skrit smehlaj... In preko teh dolinic, teh kotličev in vršičev, nagromadenih kakor na eni sami poševni strmi ploskvi, eden vrh drugega do najvišjih robov in vrhov, se steza

tu in tam temen gozd od one strani preko: to je pozdrav iz Like, ki šanja visoko tam gori v ozadju za to sivo razorano maso v svojem zelenju. Kdo bi slutil za to grozotno divjino, ki strmi v morje, zelene gozdne in cvetoče livade z veselimi seli!

(Dalje prih.)

KOTIČEK

V spomin prijatelju Herbertu!

Pečinski orel — ne vihrež, ne rušilec iz blede nemoči! Osvojevalec višinskih gnezd nad brezni: Herbert Brandt!

Kratka je bila Tvojega življenja nit, ki so Ti jo predle rojenice ob rojstvu. Le deset let je minulo, odkar Te je oče prvokrat popeljal v kraljestvo Zlatoroga,

† Herbert Brandt

da Ti pokaže Tvojo drugo majko — naravo; njej v naročje si se odtlej zatekal ves svoj prosti čas v žalosti in veselju. Vzljubil si planine, zaslišal si govoriti naravo in posvetil si se ji z vsem svojim življenjem. Uril si svoje telesne in npravne moči, samo da bi bil popolnejši in zmožnejši v plemenitem boju človeka z naravo. Tuja Ti je bila melanholija življenja, tuja Tvoji čisti mladosti nizka strast in naslada. Svež in vesel si se lahko popolnoma posvetil planinam, ki zahtevajo — celega človeka.

Izpolnilo se Ti je, Herbert, še pred smrtjo to, po čemer je Tvoja duša vedno hrepenela: Videl in povzpel si se na Mons Idealis — Matterhorn. To je bil poslednji dar, ki so Ti ga dali bogovi, preden so Te tako kruto iztrgali nam in Te vzeli v svoje naročje večnega miru in veselja.

Naš navadni svet ni bil za Te; zasadil si sredi najdivjejših planin vrtec romantike; tja si vodil svoje prijatelje, se veselil z njimi in jim pel v njih in svojo srečo. Trda skala jim je kazala moč odpornosti, predrzni v zrak kipeči vrhovi so jih naučili poguma, zlato solnce, mirno zelenje doline jim je vlilo v srce mehko. Tebe ni več med njimi; zapustil si nam le svoje pesmi...

V tih predjesenski noči je stopal mladenič jeklenih mišic, vedrega duha in poln načrtov za bodočnost v triglavski orakelj, tiho prepevajoč svojo planinsko molitev:

»Und hätt' ich einmal, wenn das Schicksal es will
Einen tiefen Sturz getan,
So tret' ich wie immer gelassen und still
Meine letzte Bergfahrt an.
Ob's mir auch droben wohl gefällt,
Hei, das schafft mir keine Pein.
Wir war'n die Fürsten dieser Welt
Und wir woll'n's auch droben noch sein!«

Tako se je zgodilo...

Skromno je bilo njegovo spremstvo, ko se je vračal v dolino k večnemu počitku naš dragi Herbert, naš najboljši. Resni bori so sklanjali glave, ko je svoj vrtec zapuščal pevec planin.

S. H.

OBZOR IN DRUŠTVENE VESTI

Veličasten planinski dan na Krvavcu.

(p. Beneš Krakar.)

Slovensko Planinsko Društvo se mogočno razvija. Sadovi njegovega dela se kažejo po Julijskih in Kamniških Alpah. Novi Dom na Krvavcu, nova stavba v Kamniški Bistrici, nova pot k njenim slapovom, nova pot na Prisojnik, nova pota v Triglavskem pogorju, a dne 18. avgusta, torej na isti dan, ko smo blagoslavljali novo planinsko kapelo na Krvavcu, je bil slovesno otvorjen prvi planinski dom na Mirni gori v Beli Krajini in na Pesku v Pohorju. Vzporedno s Slovenskim Planinskim Društvom deluje njegov pododsek Aljažev klub. Lani so izročili javnosti dve novi kapeli, na Kofcah nad Tržičem in v Vratih pod severno Triglavsko steno. Kmalu po otvoritvi Doma na Krvavcu se je sestal privaten odbor, ki je pričel z odobravanjem Osrednjega Odbora SPD nabirati prispevke za kapelo na Krvavcu. V dveh letih se je toliko nabralo, da smo lani junija meseca mogli pričeti z zidavo. Radi jesenskega mraza je bilo treba z delom prenehati; tako je bila stavba dozidana šele letos začetkom avgusta.

Teden prej smo razglasili slavnostno blagoslovitev. Prevzvišeni škof koadjutor gosp. dr. Gregor Rožman se je rade volje odzval našemu povabilu; v soboto 17. avgusta dopoldne se je podal iz Kamnika (v spremstvu g. dr. Rožiča, g. Verbiča, g. Porente i. dr.) po potu skozi Sidraž na Krvavec. Domačini so njemu na čast že pri Sv. Ambrožu postavili mogočne mlaje. Planina na Jezercih je bila tudi okrašena z venci in mlaji. Na Križki planini, kjer so zadrugarji postavili letos pet novih stanov, je bilo vse v zastavah in zelenju. Na Krvavcu sta stala pod vhodom »Doma« in pred ograjo kapele mogočna mlaja z napisom. Pročelje kapele je bilo živo okrašeno s planinskim zelenjem. Vse to so oskrbela domača dekleta, nekatere ljubljanske gospe, ki so bile tačas na Krvavcu na počitnicah, in nekaj tudi vrla podgorska in kamniška dekleta. Diven je bil Krvavec ta dan, ožarjen od najlepšega solnca. Proti večeru so prihajali prvi gostje. Predvsem naš novi planinski škof g. dr. Rožman; pozdravil sem ga s pleskarskim čopičem v roki — pleskal sem mreže na oknih. Pozdrav je bil kljub temu iskren in prija-

teljsko je potekel večer; zlasti g. dr. Rožič je skrbel, da nismo postali prehitro zaspani. Sicer bi bilo res škoda te noči, ki je nudila s svojimi številnimi kresovi bajno sliko. Vso noč so menda drdrali vozovi po cestah in romarji so prihajali v vsakem času ponoči in še naslednji dan celo dopoldne. V časopisih je bilo pisano, da je posetilo Krvavec na ta dan 2000 ljudi. Jaz pa, ki imam sedaj za take stvari precej dobre oči, in tudi mnogi drugi so dognali, da jih je bilo najmanj 3000, raje pa 4000. Saj se jih je samo v planinsko knjigo vpisalo okoli 1000 in vendar velika večina ljudi v Dom sploh ni mogla radi gneče; kmetško ljudstvo pa je itak prineslo hrano s seboj in sploh ni vedelo za spominško knjigo. Predsednik dr. Tomišek je v svojem govoru tudi naglašal, da še ni bilo nikoli pri nobeni planinski slavnosti toliko ljudi. Po mojih mislih ni to toliko zasluga Krvavca, ampak je dokaz, da planinstvo pride v široke mase, ne samo meščanske, ampak tudi kmečke. To je prav! Kmečki fant naj gre v gore in veliko manj bo pijančevanja, preklinjanja in ubojev po vaseh. Turizem je važno vzgojno sredstvo, samo pravilno ga je treba gojiti in pospeševati, ne pa čezenj udrihati in grehe nekaterih neturistov raztezati na celo društvo. Bodimo poštene tudi v tem oziru! Nekaj — oprostite izrazu! — barab je v vsakem stanu!

Nedelja, 18. avgust, je bila zares pravi planinski praznik. Narava in ljudje, oboje je bilo slavnostno razpoloženo. Kuharice so imele obilo posla tako v Domu kakor zunaj, zlasti žeja je bila ogromna ob krasnem, vročem poletnem dnevu. Pijače je sploh zmanjkalo; popoldne so ponujali izletniki za kozarec vode dinar in so jo še težko dobili.

Ob devetih smo odšli s prevzv. škofom v kapelo, kjer je blagoslovil cerkvene posode in paramente. Kelih je poklonila tvrdka J. Neškudla iz Ljubljane, blago za cerkveno perilo tvrdke Urbanc, Mayer in trgovina »Pri Škofu« iz Ljubljane. Izdelale so perilo kamniške usmiljenke. Plašč, krasno delo tvrdke Neškudla, je kupila gospa dr. Meglerjeva. Ob 10. uri smo se podali s škofom z obilno asistenco na Kriško planino, kjer je prevzvišeni blagoslovil najprej planino, sedaj last pašniške zadruga pri Sv. Ambrožu nad Cerkljami, nato pa še posebej vsak stan. Domačini so z veliko pozornostjo sledili tem obredom in bili so vidno zadovoljni; saj škofa še ni bilo ob taki priliki na planini.

Ko smo prišli nazaj h kapeli, je škof dr. Rožman blagoslovil najprej kapelo, nato pa v ornatu imel krasen govor pred kapelo; poudarjal je pomen turisticke in planinske kapel zlasti za današnjo, v dušnem in verskem oziru tako razdrapano človeško dušo. Nato je bilo cerkveno darovanje. Nepregledna vrsta vernikov je prinesla na ta način svoj dar za kapelo — mislim, da je bil vmes marsikateri dar uboge vdove; saj so šli k darovanju nad 75 let stari možje in otroci, stari komaj dve leti. Denarja se je nabralo pri darovanju točno 1500 Din; lahko bi bilo več ali pa — manj... Pri sv. maši sta stregla gospodu škofu njegov tajnik g. Jagodič in p. Janez Žurga, univerzitetni asistent iz Ljubljane. Slovesnosti so se udeležili še sledeči gospodje: g. župnik Finžgar iz Ljubljane, župnik Dimnik iz Kokre, kaplan Špendal iz Kamnika (sedaj v Naklem), p. Ciprijan iz Novega Mesta in moja debelost. Cerkvena oblast je bila torej dobro zastopana, precej boljše nego državna, ki je ni bilo opaziti. — Po škofovi maši je govoril gospod predsednik dr. Fran Tomišek, ki je v kratkem naslikal zgodovino slovenske turisticke, se spominjal raznih planinskih slavnosti in končno sprejel tudi našo kapelo v svoje varstvo. Rekel je, da naj bo kapela zatočišče vseh žalostnih in potrlih, pa tudi oni varni pristan, v katerega bo prijadral marsikateri par in sklenil pred našo planinsko Madono trdno vez za vse življenje. In res je čisto malo manjkalo, da bi bila že ta dan na Krvavcu prva poroka. Vse je bilo že nekam napeljšano, nazadnje je bila poroka pa le v Kamniški Bistrici. Vendar pa kljub temu ne smemo obupati, zlasti danes ne, ko so poroke tako zelo v modi. — Za gospodom predsednikom je

povzel besedo gospod Lapajne, šolski upravitelj iz Cerkelj in obenem tajnik pašniške zadruge. Obljubil je, da hoče zadruga vedno sodelovati s planinskim društvom, ki naj pa skrbi, da razni ljudje, ki nastopajo pod imenom turisti, ne bodo delali brez potrebe, iz gole objestnosti, škode po planinah, naj ne razmetavajo kositernih škotel in drugih predmetov, s katerimi se živina rani. Tudi plote naj bi pustili pri miru! — O teh stvareh je bilo že dosti pisanja in govorjenja, toda ne vem, če kaj zaleže.

Nato sem spregovoril jaz in očrtal zgodovino zidanja te kapele. Veliko je bilo truda, potov, jeze, denarja vedno premalo in vendar smo kapelo postavili in tudi plačali. Zahvalil sem se vsem povprek in vsakemu posebe; če sem koga v naglici in preveliki gorečnosti prezrl, naj bo prepričan, da je tudi on v registru tistih, ki so dali ali pa delali. — Končno je povedal par krepkih misli v šaljivem tonu še g. profesor dr. V. Rožič, ki je svoje čase pasef krave po planini in ve zato ceniti dobrote planinskih domov in kapel. — V najboljšem razpoloženju se je slavnost končala z nadpastirskim blagoslovom, ki ga je prevzvišeni podelil zbranim množicam. Vsa slovesnost je trajala do pol ene ure, tako da sem bil s svojo mašo gotov šele ob dveh. Popoldne so se ljudje pričeli razhajati in zvečer ob šestih nas je bilo samo še toliko, da je bil Dom za silo zaseden. Izletnikom, turistom in romarjem na čast moram priznati, da se je slovesnost izvršila brez vsakih nerednosti, brez izgredev in brez pijanosti, ki se ob takih prilikah tako rada pridruži. Orožniki niso imeli nobenega posla. Dva notorična pijančka sta se ga seveda nalezla, pa ne radi slavnosti, ampak iz navade; storila bi bila to tudi v dolini. Naslednje jutro je prevzvišeni odšel s svojim spremstvom črez Greben v Solčavo, kjer je opravil obletnico za ponesrečenim g. Šumanom.

Kapela na Krvavcu je mojstrsko delo g. vseučiliškega profesorja in arhitekta Plečnika. Takoj, ko je gospa Mejačeva iz Komende dala za kapelo iniciativo, se je lotil načrta in delal ves čas zastonj in s tako vnemo, da sem ga občudoval. Ko bi imeli vsi ljudje tako vnemo, bi SPD društvo pokazalo in delalo lahko čudeže. Kapela je zunaj in znotraj preprosta, resna, a vendar zlasti v oltarju tako bogata, da vsakogar očara. Gospod župnik Finžgar je rekel: »Komaj sem stopil v kapelo in pogledal na oltar in že sem bil na kolenih!« Težko je popisati ta oltar, zato je najbolje, da si ga pridete sami ogledat. V naslednjem navedem radi zgodovinskega spomina glavne obrtnike, ki so kapelo gradili in opremili. Zidarsko delo je izvršil domačin gosp. Janez Jagodič iz Šenturške Gore. Tesarsko delo gosp. Štebe iz Most pri Komendi. Cerkvena vrata, altarni križ, altarno mizo, okvir za sliko, omaro za cekveno obleko je izdelala tvrdka ing. Remec na Duplici pri Kamniku. Okna je naredil mizarski mojster Čeh v Kamniku. Šipe, fino katedralno steklo je poklonila tvrdka Agnola v Ljubljani. Vse pozlatarsko delo in rezbarsko je mojstrsko izvršil gosp. Klemen iz Kamnika. Steber za altarni podstavek je umetno izdelala firma Vodnik iz Ljubljane, stopnico pred altarjem pa gosp. Feliks Toman mlajši iz Ljubljane. Zelezne vezi in sidra, s katerimi je vsa stavba zvezana, je izdelala tvrdka z usnjem Pollak v Ljubljani, in sicer zastonj. Ključavničarsko delo na vratih, ki so res prava umetnina, strelovod in dva metra visok križ nad pročeljem, je izdelala tvrdka A. Martinčič, Rimska cesta v Ljubljani — pol za denar, pol zastonj! To se pravi, da še nisem prejel računa — prehud gotovo ne bo. Zvon v teži 49 kg je poklonila ljubljanska livarna. Barve za pleskanje stropa in drugih predmetov je poklonila tovarna barv Medič v Ljubljani. Poslikal je strop g. Luka Zabavnik iz Nevelj pri Kamniku. Kamenito ograjo okoli kapele je zgradil domačin A. Erjavšek. Ta ograja je iz zloženega kamenja, preprosta sicer, vendar daje kapeli posebno lice in, rekel bi, nekako avtonomijo sredi planine. — Ker mi je gosp. urednik pisal, da naj bo poročilo o slavnosti kratko, zato ne bom navajal posameznih dobrotnikov

po vrsti. Za kapelo smo plačali okroglo 45.000 Din v denarju; ako štejem vsa darila in vse ono delo, ki so ga posamezne firme prevzele zastoj ali pa vsaj po znižanih cenah, bi stala kapela najmanj 100.000 Din, če ne več. Na gorah zidati, je težava — jaz sem večkrat rekel, da ne bom nikdar več. Vsi računi so pri meni na vpogled. Končno naj bo izrečena zahvala tudi pašniški zadrugi, ki je svet, na katerem stoji kapela, dala Ljubljanski škofiji v najem za dobo 99 let, in Aljaževemu klubu, ki bo kapelo prevzel v svojo oskrbo.

Podružnica »Peca« SPD (Mežica—Črna) je na izrednem občnem zboru dne 6. oktobra 1929. sklenila ustanovitev z **zimsko-sportnega odseka**. Zimsko-sportni odsek Marib. podružnice SPD nam je poslal delegata g. Parmo, ki nam je podal smernice za delovanje našega odseka in je obljubil, da nas pridejo v letošnji zimski sezoni obiskat mariborski zimski sportniki. —

Nadalje se je odobril sklep, da se na splošno željo prebivalstva zgradi na **Mali Peci mala cerkva**. Podružnica je že pričela s pobiranjem prispevkov; razposlala je prošnje s čekovno položnico; zadovoljni bomo z najmanjšim prispevkom. Odbor za zgradbo te cerkvice je sledeč: Končnik Ivo, veleposestnik v Topli pri Črni, predsednik; Ule Martin, uradnik, namestnik in poslevoedeči predsednik; Kuhar Janko, nadučitelj v Črni, blagajnik; Pogorevčnik Franc, uradnik, tajnik; Golob Maks, rudniški nadpaznik, odbornik; Kolenbrant Peter, trgovec, odbornik; ing. Uršič Franjo, odbornik.

Planinski koledar za leto 1930. je izšel. Izdal ga je, kakor vse zadnje letnike, **Brunon Rotter v Mariboru** (Krekova ulica 5), kjer se naročuje in plača. Ta (XI.) letnik kaže napram dosedanjim zopet lep napredek in nudi poleg koledarskega dela množico splošnih in podrobnih navodil in podatkov iz vseh panog planinstva in potništva, tako da nadomestuje posebne vodnike. Zelo priročna oblika in trdna vezava ga priporoča kot koledar za vsakega; zato si ga naj naročijo sploh vsi, ki hočejo imeti v rokah zanesljiv koledar za leto 1930., in to tem bolj, ker je prvi, ki je za prihodnje leto izšel in je njegova cena (po pošti Din 20.—) zelo nizka. Naročila sprejema zgoraj navedeni izdajatelj. — O vsebini bomo še poročali.

Prvenstvene ture v Alpah objavlja v posebnih seznamih Österr. Alpenzeitung. V št. 1090 (oktober 1929.) navaja tudi nekatere iz naših Alp, a ne omenja našega »Vestnika«. Med njimi so: Severna stena Kanjavca (Deržaj in Mira Debelakova, »Plan. Vestnik« 1929., str. 9); Triglav, južna stena (ista plezalca, »Plan. Vestnik« 1927., str. 169); Mangrt (ista plezalca, severna stena, nova pot, a ne tista, ki sta jo preplezala to leto). Ostale tam navedene ture so izvršili nedomačini (Mangrt od jugozapada, Stenar — severozapadni greben, Jalovec — nova smer v severni steni, Koroška Baba — vzhodna stena, Rinka — severovzhodni greben).

Naše slike: Severna Triglavska stena. Prinašamo izrazit posnetek te stene, ki je povzet z zgornjega dela Tominškove poti. Na sliki se pričinja stena z ostrim vršičem, ki se dviguje iz kotline nad Pragom in obkroža v velikem loku Triglavski ledenik. Silna strmina in razčlenjenost te stene je na sliki točno izražena. Nas mora zanimati ta stena, ker je v naših Alpah postala prvo torišče za plezalne ture.

Najlažji vzpon je v smeri na zarezo, ki leži na sliki pod grebenom med Malim in Velikim Triglavom. Prehodil jo je dr. Tuma z vodnikom Josipom Komacem (glej »Planinski Vestnik« 1910., stran 191 in 182). Približno isti vstop in izstop ima takozvana »slovenska smer«, ki sta jo leta 1922. preplezala Jože Čop in Janez Kveder (glej »Planinski Vestnik« 1922., stran 171). V tej smeri je pozneje plezalo še dosti turistov, med temi navzdol Mira Debelakova in Deržaj (glej »Planinski Vestnik« 1927., stran 169). Pri točki, ki je na sliki vidna kot najnižja zareza pod ledenikom (tik pod vrhom Triglava) sta priplezala čez stene leta 1923. Janez

Kveder in dr. Stanko Tominšek. (Vstop v steno jima je bil tam, kjer se pričinja takozvana »nemška smer«.)

Daljnja, zelo zanimiva smer vede skozi Triglavsko Okno in potem v črno kotanjo, ki leži na sliki pod desnim koncem ledenika; preprežali so jo leta 1926. Pavla Jesih, Mira Pibernik-Debelakova, Tone Guerra in dr. Stanko Tominšek (glej »Planinski Vestnik« 1927., stran 105).

Največkrat je bila preplezana »nemška smer«, ki prihaja po steburu na desno od imenovane črne kotanje; s stene se spleza tam na desno od črne kotanje na Kugyjevo polico. Prva sta jo preplezala leta 1906. znana nemška alpinista Jahn in Zimmer, za njima pa še veliko drugih nemških in slovenskih turistov. Popisal je to smer dr. Jug v »Planinskem Vestniku« 1924., stran 122.

Na desno odtod preseka celo steno takozvani Črni Graben, ki leži na sliki precej na desno od Triglava. S stebra, kjer prihaja nemška smer na Kugyjevo polico, je že pri vrhu padel pokojni Topolovec 600 m globoko v ta Črni Graben. Njegovi ostanke ležijo v jarku nekako pod malo razsvetljeno meglico. Smer skozi Črni Graben in potem na desno po robu, ki je na sliki jasno razsvetljen, so preplezali leta 1928. Jože Čop, Miha Potočnik in dr. Stanko Tominšek in pri tem našli ostanke obleke in opreme ponesrečenega Topolovca.

Po žlebu pod Plemenicami z izstopom na »Bambergovo pot« (na sliki na desnem razsvetljenem koncu) sta preplezala steno leta 1927. Jože Čop in dr. Stanko Tominšek; to je smer, ki je opisana v »Plan. Vestniku« 1927., stran 231—234, in kjer se je v spodnjem delu smrtno ponesrečil dr. Jug.

Na sliki je seveda viden le gornji del stene z navedenimi izstopi. Slikovitost, obenem pa tudi strahovitost Triglavske severne stene je v popolni meri na sliki izražena. Lahkomiselno naj se tudi najboljši turist ne spušča preko nje, saj je stena zahtevala že več smrtnih žrtev, dasi so bili dotični izborni plezalci. Poleg Topolovca in dr. Juga so se smrtno ponesrečili: leta 1891. dr. Holst iz Berlina (nad Pragom), leta 1908. Karl Wagner, leta 1909. Viljem Laas, oba v nemški smeri (glej »Planinski Vestnik« 1908., stran 134—154, in »Planinski Vestnik« 1922., stran 98—101), Vincenc Habe (»Plan. Vestnik« 1929., stran 215), Herbert Brandt in Ernest Bračič (»Plan. Vestnik« 1929., stran 235).

Opomba. Tekom letošnjega leta (1929.) so bile izvršene še nove smeri. Ker tozadevni opisi še pridejo na vrsto, se bo pregledna skica vseh smeri in cele stene priobčila prihodnje leto. T.

Pojasnilo uredništva. — Na posebno željo ugotavljamo, da s šifro »T.« ni pisal v naš »Vestnik« g. dr. Tuma, zlasti ne pojasnil k »našim slikam«.

Vsebina: Dr. Jos. C. Oblak: Še v »poduševljenje« planinstva (str. 241). — Miha Potočnik: Severna stena Debele Peči (str. 243). — -st.: Izlet na Mirno goro (str. 249). — Dr. Jos. C. Oblak: Velebit (str. 255). — Kotiček: V spomin prijatelju Herbertu (str. 259). — Obzor in društvene vesti: p. Beneš Kraker, Veličasten planinski dan na Krvavcu (str. 260). Podružnica »Peca« SPD. Planinski koledar za l. 1930. Prvenstvene ture v Alpah (str. 263). — Naše slike: V besedilu: † Herbert Brandt (str. 259). Na prilogi: Severna Triglavska stena.

»Planinski Vestnik« izhaja 12krat na leto in stane v tuzemstvu za celo leto 40.- Din, za inozemstvo 60.- Din. — Naroča, plačuje, reklamira se pri Osrednjem Odboru S. P. D. v Ljubljani. Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tominšek, gimn. ravnatelj v Mariboru.

Za uredništvo odgovarja: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani; njegov predstavnik je dr. Fran Tominšek, odvetnik v Ljubljani. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani. (Priloge slik tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani).